

Verzetsvrouw Klaske Douma (1920-1985)

Begraafplaats Kruiskerk C-094-10

In het kort:

De rol van friese vrouwen in het verzet van de 2^e Wereldoorlog is tot voor kort onderbelicht geweest. Dank zij de uitgifte van het Eerste boek over vrouwen van het Friese verzet van Hessel de Walle kwam naar voren dat een aantal friese vrouwen zich actief in het verzet ophielden.

Een aantal nam deel aan spionageactiviteiten en bescherming van geallieerde piloten . Zo ook Klaske (Klaaske) Douma.

Onder de schuilnaam van Annie II de Jong was zij verantwoordelijk voor geheime boodschappen door heel Nederland met de trein en fiets.

Zij werd vanwege haar verzetsactiviteiten opgepakt door de SD en in het Huis van bewaring in Leeuwarden gebracht. Daar werd ze verhoord en fysiek gemarteld.

Gelukkig is zij bij een kraak in het Leeuwarder Huis van Bewaring door de friese knokploeg bevrijd.

Zowel in Leeuwarden als in Burgum is een straat naar haar vernoemd.

Het graf van haar ouders was haar laatste rustplaats.

Voor uitgebreide informatie zie onderstaande toelichting

Klaaske wordt op 7 juni 1920 in Burgum geboren. Ze is vernoemd naar beppe Klaaske de With, die een tijd bij hun in woonde op de *Nijsted* schuin tegenover de kruiskerk. Het huis is nu afgebroken.

Haar roepnaam wordt Klaske of Klas. Ze is een dochter van Ytsje van Houten(1890-1962) en Wietze Douma (1890-1976) Haar ouders trouwden in 1915 en zijn gereformeerd. Klaske heeft verder alleen nog een oudere broer Rinze(1916)

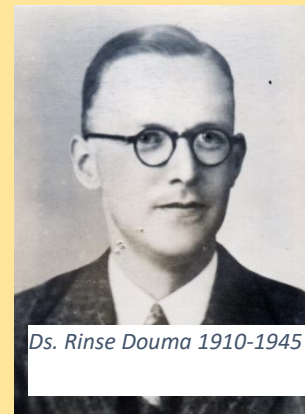
Haar vader Wietze was gaardenier en in de Eerste Wereldoorlog was hij onder de wapenen. Voor en vlak na de oorlog waren er vele gaardeniers in Burgum die hun groenten op de veiling verkochten. Na de lagere school woont Klaske nog thuis en helpt op het landbouwbedrijf.

Vanaf 1940

De verzetsgeest is de Douma's van Burgum niet vreemd. Neef Rinse uit Emmer-Compasuum riep al vroeg van de kansel tot principieel en actief verzet. Hij voegde woord bij daad, maar moest dat met de dood in kamp Bergen Belsen bekopen.

Ook nicht Gepke en neef Jouke Douma hielpen het verzet waar ze konden.

Af en toe werkte Klaske als hulp in de huishouding bij de gereformeerde dominee Evert Nawijn en zijn vrouw in Burgum. Dit kinderloze echtpaar nam twee joodse kinderen in huis en hielp andere joden aan onderduikadressen. Klaske moet hier van op de hoogte zijn geweest.

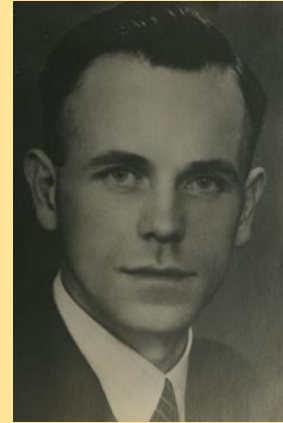

Ds. Rinse Douma 1910-1945

Ds. Evert Nawijn 1904-1996

Door haar nicht Hielkje Douma uit de Drachtstercompagnie die getrouwd was met verzetsstrijder Benzo Woudstra, kregen ze in 1943 onderduiker Johannes Kolf. Deze voormalige politiemans uit Utrecht zat net als Benzo in het spionage netwerk van verzetsstrijder Roelof Vermeulen.

Johannes Kolf 1915-1945

In de herfst van 1943 verleende de familie Douma onderdak aan twee piloten. Daar stond de doodstraf op. Een van deze twee was de Amerikaanse roodharige Robert Gordon Patterson. Hij werd op 8 oktober 1943 neergeschoten na zijn missie om B-17's te escorteren in zijn Thunderbolt Type: P-47D-1.

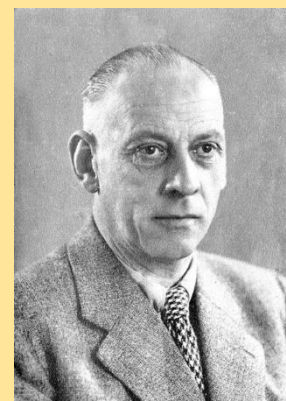
*Robert G. Patterson
1916-2003 "Red"*

Op een dag was Klaske zijn haar aan het knippen. Doordat zij onverwacht visite kregen van kinderen uit de buurt wist Patterson net op tijd weg te duiken. De vloer lag bezaaid met rood haar maar werd niet opgemerkt door de kinderen. Het liep met een sissers af.

De Amerikaanse piloot luitenant Robert heeft via het netwerk van Roelof Vermeulen geprobeerd terug te keren naar Engeland. Door verraad werd hij opgepakt in Amsterdam en gevangengenomen in Duitsland. Na de oorlog was er briefcontact met Robert en hoorde Klaske wat er met hem gebeurd was.

Het is duidelijk dat Klaske via het netwerk van Benzo Woudsma ook in het spionage netwerk van Roelof Vermeulen zat. Onder de schuilnaam van Annie II de Jong is zij verantwoordelijk voor geheime boodschappen door heel Nederland met de trein en fiets.

Op 12 november 1944 gaat ze met de fiets naar Roelof Vermeulen die op dat moment op het onderduikadres op de bovenverdieping op de Nieuwstad in Leeuwarden zit. Wat Klaske niet wist is dat de geveesde gebroeders, de nazi's Klaas Carl en Pieter Johan Faber, op haar wachten. Ze verraad haar zelf door driemaal kort en éénmaal lang aan te bellen. Roelof Vermeulen was ontsnapt en had tijd genoeg gehad om haar te waarschuwen. Dat zou Jouke Douma uit Burgum, die zelf ook in de gevangenis beland, hem later via een brief voor de voeten gooien.

*Roelof Vermeulen
1896-1949*

Uit naoorlogse verhalen blijkt dat er in haar tas privébriefen zitten met het adres van haar ouders. Ook onder andere een brief van onderduiker Wim Theil die op zijn beurt neef Jouke Douma daar in noemt. Hij was weer de zwager van verzetsman Benzo Woudsma. Omdat ze naar de WC mag weet ze andere belastende papieren in de spoelbak te proppen. De gebroeders Faber bedreigen haar met de dood maar Klaske geeft geen krimp.

Inmiddels hebben ze vader Wietze en moeder Ytsje Douma van de *Nijsted* uit Burgum gehaald samen met de onderduikers Jan Bakker, Wim Theil en neef Jouke Douma. Ze worden allemaal opgesloten in de blokhuispoort van Leeuwarden.

Doordat Klaske een 'Jan' genoemd heeft tijdens de verhoren, denken de S.D-ers, gebroeders Faber en Friedrich Gründmann dat het om onderduiker Jan Bakker gaat. Ze martelen Jan Bakker en laten hem later dood achter op Terluinsloantsje van Noardburgum.

Jan Bakker 1912-1944

Nadat Klaske opgesloten zat had ze maar één gedachte....."De jongens halen ons hier weer uit". Dat gebeurt ook. Door de beroemde overval van 8 december 1944 op De Blokhuispoort worden 51 mensen door 26 Friese K.P'ers bevrijd. Een van de K.P'ers was de voormalige onderduiker Johannes Kolf van de familie Douma.

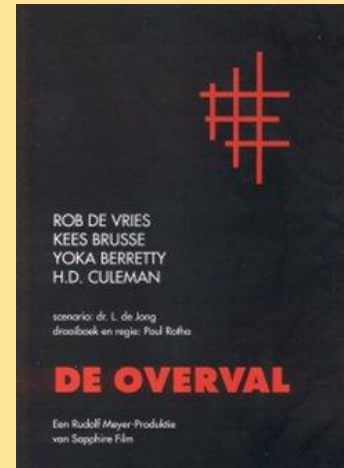
Blokhuispoort Leeuwarden 40'er jaren

Totaal komen er 51 mensen vrij. Velen van hen kent Klaske persoonlijk omdat ze betrokken zijn bij het verzet. Zo komt ook haar familie en onderduiker Wim Theil weer vrij. Johannes Kolf met zijn onderduiknaam "Jodocus" overleefde de oorlog niet. Hij is in 1945 doodgeschoten bij een radiocontrole op zijn nieuw onderduikadres.

Vanaf 1945

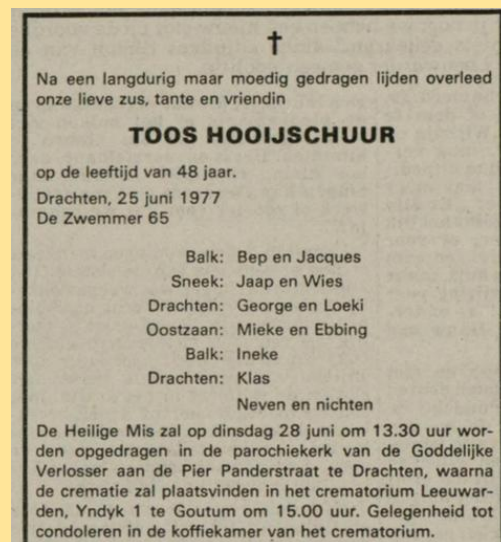
Na de oorlog werkt Klaske eerst voor de Politieke Opsporing Dienst (POD) die later overgaat in de Politieke Recherche Afdeling (RAF). Ze heeft duidelijk geen zin haar leven door te brengen als huisvrouw. Door haar sterke persoonlijkheid en doorzettingsvermogen krijgt ze een baan als typiste en later wordt ze woninginspectrice in Leeuwarden. In 1956 gaat Klaske bij Philips werken en is in haar eentje verantwoordelijk voor de kwaliteit en toewijzing van de woningen van het personeel van het alsmear groeiende bedrijf. .

In de Philipskoerier doet ze twee keer haar verslag van de overval op de blokhuispoort. In 1960 naar aanleiding van 15 jaar bevrijding en in 1963 door de film De Overval van Paul Rhotu.

In de jaren dat ze bij Philips werkt blijft ze zich ontwikkelen. Ze heeft een goed salaris, houdt van mooie auto's en maakt graag reizen door Europa.

Ondanks haar traumatische verleden in de oorlog pakt ze haar leven goed op. Ze heeft geen relatie maar wel een heel goede vriendin. Dat is schoonheidsspecialiste, Toos Hooijschuur uit Drachten, waarmee ze een sterke band heeft. Dit blijkt ook uit de overlijdensadvertentie uit 1977. Toos mocht maar 48 jaar oud worden.

Als Klaske rond de vijftig is krijgt ze diabetes maar door een ijzeren discipline weet ze haar hier door heen te slaan. Na haar pensionering wordt ze getroffen door borstkanker. In de laatste maanden spelen de herinneringen aan de oorlog weer op. Met name Jan Bakker die voor haar ogen zwaar mishandeld werd door de SD. Na twee jaar ziekte komt ze op 23 december 1985 te overlijden.

Foto van Klaske Douma na de oorlog. Verzetsvrouw is een passende naam voor iemand die zeer gevaarlijk koerierswerk deed.

*Ik heb lief,
want de Heere hoort mijn stem,
mijn smekingen;
Want Hij nodigt Zijn oor tot mij;
dies zal ik Hem in mijn dagen aanroepen.
De banden des doods hadden mij omvangen,
en de angsten der hel hadden mij getroffen;
ik vond benauwdheid en droefenis.
Maar ik riep de Naam des Heeren aan,
zeggende: Och Heere, bevrijd mijn ziel.
De Heere is genadig en rechtvaardig,
en onze God is ontfermende.
Psalm 116 : 1-5*

Met droefheid geven wij u kennis van het overlijden van onze lieve zuster en tante

KLAASKE DOUMA

7-6-1920 23-12-1985

R. Douma
J. Douma-van der Wielen
kinderen en
kleinkinderen

9203 RB Drachten, 23 december 1985
Verdeniusstraat 13

De dienst van Woord en Gebed zal worden gehouden op vrijdag 27 december om 12.00 uur in de Geref. Zuiderkerk, Burg. Wuiteweg 71 te Drachten.

De begrafenis zal plaatsvinden op de begraafplaats van de Ned. Herv. kerk te Bergum. Daarna is er gelegenheid afscheid te nemen van de familie in het Verenigingsgebouw „De Stryp”, Bulthuis-singel 5, Bergum.

Gelegenheid tot condoleren een half uur voor de dienst in de Zuiderkerk te Drachten.

Met droefheid hebben wij afscheid moeten nemen van onze beste vriendin

KLAS DOUMA

Dames Boomgaardt
Mevr. Camfferman
Fam. Fokkinga
Fam. Hooijschuur
Fam. Pasma
Fam. Salomons

Haar broer Rinse geeft van Klaske een mooie karakterschets in zijn afscheidsrede.

‘Klas kwam bij velen, die haar voor het eerst ontmoeten, wat afstandelijk over, ze trad nooit op de voorgrond, gebruikte weinig woorden, maar ze was er, en wie eenmaal tot haar hart was doorgedrongen, hield daar een blijvende plaats, alleen liet ze dat niet blijken. Met vlugge tred is ze door het leven gegaan, altijd recht op haar doel af, alleen het beste was goed genoeg, in haar werk punctueel tot en met, altijd verzorgd.’

Vanaf 2023

In 2023 wordt ze voor haar verdiensten voor het Friese verzet postuum in het zonnetje gezet door burgemeester Haersma Buma, als hij het Klaske Douma pad opent te Leeuwarden. In 2024 zijn ook in Burgum plannen gemaakt om deze bijzondere vrouw te eren door een straatnaam naar haar te vernoemen. Dit zal medio 2025 plaatsvinden .

Dit is om verscheidene redenen bijzonder te noemen. In Burgum gold na de oorlog een raadsbesluit dat maar naar één verzetsman een straat zou worden vernoemd. Dat was verzetsstrijder Gerrit Willem Navis uit Burgum 1900-1944.

Bovendien is het bijzonder omdat deze straat op de plaats komt van het voormalig schietterrein van de Duitse weermacht tijdens de bezetting. Burgum-West, Burg. Both. Lohmanlaan/Elingsloane.

Detail foto R.A.F 1944 van het schietterrein Keningslân met metaaldetector vondst uit 2024 van Rindert van der Meer. Het betreft een huls van een Duitse K98 grendelgeweer. P=Polte(Magdeburg), S=messing, 11=kaliber en 29=1929*

Toekomstbeeld 2025 "Mooi Burgum" Hurddraverij, Keningslân en Klaske Douma-strjitte.

Het boek "Vrouwen van het Friese Verzet" (gevecht op vele fronten) van Hessel de Walle uit 2024 geeft een zeer uitgebreid betrouwbaar portret van Klaske Douma. Met toestemming van de schrijver heeft ondergetekende hier dankbaar gebruik van mogen maken en historische aanvullingen erbij kunnen zetten.

De grafzerk van Klaske en haar ouders is gerestaureerd in 2024 met hulp van Wietze Hiemstra,

Lezingen: siebesiebenga@kpnplanet.nl

